

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी
योजनेअंतर्गत प्रायोगिक तत्वावर राबविण्यात
येणारी रेशीम उद्योग विकास योजना संपूर्ण
राज्यात राबविणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नियोजन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: मग्रारो-२०१४/प्र.क्र.७९/रोहयो-५

नविन प्रशासकीय भवन, मादाम कामा रोड,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

तारीख: ३ सप्टेंबर, २०१५.

वाचा §

१) शासन निर्णय क्रमांक: मग्रारो-२०१३/प्र.क्र.१३७/रोहयो-१, दिनांक ०४ मार्च, २०१४.

२) शासन निर्णय क्रमांक: मग्रारो-२०१४/प्र.क्र.७९/रोहयो-५, दिनांक १० एप्रिल, २०१५.

प्रस्तावना -

महाराष्ट्रातील कृषि हवामान आणि जमीन विषयक परिस्थिती तुती लागवडीस व रेशीम कोष निर्मितीसाठी अनुकूल आहे. तुतीची लागवड व रेशीम किटकांचे संगोपन ही कामे किफायतशीर आहेत. महाराष्ट्रातील कृषि हवामान, शेती विषयी पर्यावरणा संबंधीचे प्रश्न, ग्रामीण भागात रोजगार निर्मिती व उच्च मुल्यांकित पीक रचना या सर्व गोष्टींचा विचार केल्यास तुती लागवडीद्वारे रेशीम उत्पादन उद्योगास महाराष्ट्रात भरपूर वाव आहे. राज्यात सद्यःस्थितीत केंद्र पुरस्कृत सी.डी.पी. योजना व राष्ट्रीय कृषि विकास योजना या अंतर्गत रेशीम उद्योग विकासाचा कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे. याबाबत केंद्र शासनाने मार्गदर्शक सुचना प्रसिद्ध केली आहे. त्यास अनुसरून राज्यात महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत रेशीम उद्योग विकासाची योजना प्रायोगिक तत्वावर राबविण्यात येत आहे. याबाबत दिनांक ०४ मार्च, २०१४ अन्वये शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. सदर शासन निर्णयानुसार या योजने अंतर्गत तुती लागवड बीड, जालना व औरंगाबाद जिल्ह्यात प्रायोगिक तत्वावर घेण्यात आली आहे. दिनांक १० एप्रिल, २०१५ च्या शासन निर्णयान्वये नागपूर व वर्धा जिल्ह्यांचा समावेश सदर योजनेत करण्यात आला आहे. या जिल्ह्यांमध्ये महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत ४५० एकर तुती

लागवडीचे लक्षांक देण्यात आले होते. त्यास अनुसरून ७२० एकर क्षेत्रावर तुती लागवड झालेली आहे. सदर बाबींचा विचार करून महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत तुती लागवड कार्यक्रम संपूर्ण राज्यात राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याबाबत शासन खालील प्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय-

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजने अंतर्गत घेण्यात येणा-या रेशीम उद्योग विकास योजनेअंतर्गत तुती लागवड कार्यक्रम, उपरोक्त नमुद दिनांक ०४/०३/२०१४ च्या शासन निर्णयात उल्लेखित केलेल्या बीड, जालना व औरंगाबाद या जिल्हयांबरोबर नागपूर व वर्धा जिल्हयातही राबविण्यात येत आहे. सदर योजना आता संपूर्ण राज्यात राबविण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे. उपरोक्त नमुद बीड, जालना, औरंगाबाद, नागपूर व वर्धा जिल्हे वगळून राज्यातील उर्वरीत जिल्हयात सदर शासन निर्णय निर्गमित केल्याच्या दिनांकापासून सदर योजना लागू करण्यात येत आहे.

२. या योजनेची कार्यपद्धती, लाभार्थी निवड व तदनुषंगिक बाबी शासन निर्णय दिनांक ४ मार्च, २०१४ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणेच तर योजनेची ठळक वैशिष्ट्ये, सदर शासन निर्णयातील परिशिष्ट - अ प्रमाणे राहतील. तसेच योजनेसाठी अतिरीक्त सूचना खालीलप्रमाणे राहतील :-

- १) तुती लागवड कार्यक्रम नरेगा, राष्ट्रीय कृषि विकास योजना ,सीडीपी इ .वेगवेगळ्या स्रोतातून राबविण्यात येत आहे. त्यामुळे तुती लागवड करणा-या लाभार्थ्यांना योजनेचा लाभ देतांना द्विरुक्ती होऊ नये याची खबरदारी घेण्यात यावी.
- २) तुती लागवडीकरीता राज्याला दरवर्षी देण्यात येत असलेला संपूर्ण लक्षांकाचा समावेश या कार्यक्रमात करण्यात यावा.
- ३) तुती लागवडीस काही जिल्हयांमध्ये चांगला वाव असल्याने देण्यात येणारा लक्षांक जिल्हयांतर्गत परिवर्तनीय राहिल, तथापि त्यात बदल करावयाचा झाल्यास त्याबाबत संचालक (रेशीम) यांनी आढावा घेऊन सदर बदलास मान्यता प्रदान करावी.

४) तुती लागवड कार्यक्रमाचा तीन वर्षांचा तपशील पुढीलप्रमाणे राहिल :-

अ.क्र	तपशील	प्रथम वर्ष	द्वितीय वर्ष	तृतीय वर्ष	एकूण
१	तुती लागवड व जोपासना मजुरी खर्च (जमीन तयार करणे, सरी वरंबे पाडणे, तुती लागवड मजुरी, जमीन आंतरमशागत करणे, पाणी देणे, रासायनिक खत देणे इ.) (मनुष्यबळ-६८२ तीन वर्ष @१६२/- प्रती म.बळ)	४५,६८४/-	३२,४००/-	३२,४००/-	१,१०,४८४/-
२	साहित्य खरेदी खर्च (शेणखत कम्पोस्ट खत खरेदी, तुती रोपे खरेदी, इतर साहित्य, जैविक खते इ.)	२०,५३०/-	२०,६००/-	२०,६००/-	६१,६३०/-
एकूण		६६,२१४/-	५३,०००/-	५३,०००/-	१,७२,२१४/-

३. सदर शासन निर्णय सहकार व वस्त्रोद्योग विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०९०३१३०२३४४७१६ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्रीमती आर. विमला)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव

२. मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव

३. सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय ,मुंबई
४. मुख्य सचिवांचे स्वीय सहायक
५. शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव ,मंत्रालय मुंबई
६. संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
७. महासंचालक,माहिती व जनसंपर्क मंत्रालय ,मुंबई
८. सर्व विभागिय आयुक्त
९. आयुक्त. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना ,नागपूर
१०. सर्व जिल्हाधिकारी
११. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हापरिषद
१२. प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर
- १३.आयुक्त (कृषी), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१४. संचालक,(रेशीम) संचालनालय ,महाराष्ट्र राज्य ,नागपूर
१५. महालेखापाल,(महाराष्ट्र राज्य) लेखा व अनुज्ञेयता (मुंबई/नागपूर)
१६. महालेखापाल,(महाराष्ट्र राज्य) लेखा परिक्षा (मुंबई/नागपूर)
१७. सर्व उपजिल्हाधिकारी(रोहयो)
- १८.सर्व जिल्हा रेशीम विकास अधिकारी
- १९.सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
२०. सर्व कक्ष अधिकारी, नियोजन विभाग (रोहयो)
- २१.निवडनस्ती रोहयो-५